

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΥΓΑΚ211	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6/8
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Κοινωνιολογία των Εξαρτήσεων		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Παράδοση		3	5
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων	ΥΕΠΒ (Παραδόσεις Απόκτησης Δεξιοτήτων ή/και Ειδίκευσης σε Επιστημονική Περιοχή Β)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι, κατόπιν συνεννόησης και στη βάση εκπόνησης εργασίας		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=5090		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος. Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α - Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης - Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β - Περίληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές αναμένεται: <u>Γνώσεις</u> - Να αντιλαμβάνονται την πολυπλοκότητα των εξαρτήσεων ως κοινωνικοπολιτισμικών και ιστορικά διαμορφωμένων φαινομένων - Αναγνωρίζουν τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες διαμορφώθηκαν οι αντιλήψεις και οι πολιτικές για τις εξαρτήσεις - Να γνωρίζουν τις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις όσον αφορά την αιτιολογία της εξάρτησης - Να εξοικειωθούν με τις υπάρχουσες πολιτικές και παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση και διαχείριση του φαινομένου και τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνουν την εμπειρία των ατόμων που κάνουν χρήση ουσιών - Να διακρίνουν πώς οι εξαρτήσεις διασταυρώνονται με ζητήματα κοινωνικής τάξης, φυλής, φύλου και ανισοτήτων - Να συνδέουν το ελληνικό πλαίσιο πολιτικής και κοινωνικής αντιμετώπισης με τις διεθνείς εξελίξεις και μεταρρυθμίσεις

Δεξιότητες

- Να στοχοάζονται κριτικά πάνω στις κοινωνικές εξελίξεις, τον δημόσιο λόγο και τις πολιτικές που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών
- Να συγκρίνουν διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις και πολιτικές αντιμετώπισης όσον αφορά τις εξαρτήσεις
- Να ερμηνεύουν μελέτες περίπτωσης υπό το πρίσμα κοινωνικών (ταξικών, έμφυλων και φυλετικών) ανισοτήτων και εμπειριών αποκλεισμού
- Να διατυπώνουν ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις εργασίας σχετικά με την εξέλιξη του φαινομένου των εξαρτήσεων

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;.

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

.....

Άλλες...

.....

- Αυτόνομη εργασία - Ομαδική εργασία
- Σχεδιασμός και διαχείριση ασκήσεων
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής και ανάπτυξη κριτικού στοχασμού
- Επίδειξη ευαισθησίας απέναντι σε ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, περιθωριοποίησης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Να αξιοποιούν τις γνώσεις που αποκόμισαν από το μάθημα για την ερμηνεία της κοινωνικής πραγματικότητας

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εξετάζει το ζήτημα των εξαρτήσεων, που σήμερα επανέρχεται στην κοινωνιολογική έρευνα και τον δημόσιο λόγο, ως ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο που διαμορφώνεται και προσδιορίζεται, τόσο χρονικά όσο και χωρικά. Μέσα από την ανάλυση των ιστορικών και κοινωνικών διαστάσεων του φαινομένου, καθώς και των βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων και πολιτικών διαχείρισης και αντιμετώπισης, γίνονται αντιληπτοί οι τρόποι με τους οποίους το πρόβλημα των εξαρτήσεων κατασκευάζεται και μετασχηματίζεται, αντανακλώντας ευρύτερες οικονομικές, πολιτισμικές και κοινωνικές διαδικασίες, μηχανισμούς και σχέσεις εξουσίας. Παράλληλα, μέσα από την παρουσίαση μελετών περίπτωσης, οι φοιτητές/τριες θα έχουν την ευκαιρία να εμβαθύνουν στο πώς τα παραπάνω ενσωματώνονται και διαμορφώνουν την ατομική εμπειρία και δράση, τις βιογραφικές διαδρομές των ατόμων που κάνουν χρήση ουσιών. Με αυτόν τον τρόπο παρέχεται μια κριτική θεώρηση των κυρίαρχων ιατρικών και ποινικών λόγων και η κατανόηση των τρόπων με τους οποίους οι εξαρτήσεις διασταυρώνονται με ζητήματα φυλής, φύλου, τάξης και κοινωνικών ανισοτήτων. Έμφαση δίνεται πρωτίστως σε εξαρτήσεις από ψυχοδραστικές ουσίες, τόσο νόμιμες όσο και παράνομες.

Οι 13 διαλέξεις διαρθρώνονται σε 5 ενότητες:

Ενδεικτική διάρθρωση ενοτήτων:

Εισαγωγική συνάντηση:

- Αλληλογνωριμία
- Εισαγωγή στην προβληματική, τις θεματικές και τη μεθοδολογία του μαθήματος
- Προαιρετικές εργασίες

Ενότητα πρώτη: Εισαγωγή στις βασικές έννοιες του μαθήματος

- Έννοιες, ορισμοί, διαθέσιμα διεθνή και εγχώρια επιδημιολογικά δεδομένα

Ενότητα δεύτερη: Το κοινωνικό-ιστορικό πλαίσιο της διαμόρφωσης του προβλήματος των εξαρτήσεων

- Ιστορική ανασκόπηση της εξέλιξης του φαινομένου των εξαρτήσεων (18^{ος}-20^{ος} αι) (διάδοση κατανάλωσης κατανάλωση, κοινωνικές αντιλήψεις, ιατρική κατανόηση, πρώτες ρυθμίσεις και απαγορεύσεις)
- Διεθνείς μεταπολεμικές ρυθμίσεις: μεταξύ ποινικού και ιατρικού ελέγχου (οι πολιτικές της απαγόρευσης)

Ενότητα τρίτη: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις, πολιτικές και παρεμβάσεις για τις εξαρτήσεις

- Θεωρητικές προσεγγίσεις για την αιτιολογία των εξαρτήσεων
- Πολιτικές και παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση ζητημάτων εθισμού και κατάχρησης

Ενότητα τέταρτη: Εξαρτήσεις και κοινωνικός αποκλεισμός

- Πώς οι εξαρτήσεις διασταυρώνονται με ζητήματα ανισοτήτων, φυλής, φύλου και τάξης (εμπλοκή με το σωφρονιστικό σύστημα, φτώχεια, περιθωριοποιημένοι πληθυσμοί, πρόσβαση σε υγεία, μητρότητα, στίγμα)
- Η κατάσταση στην Ελλάδα

Ενότητα πέμπτη:

- Παρουσιάσεις προαιρετικών εργασιών
- Ανακεφαλαίωση, συζήτηση, συμπεράσματα

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές	• Χρήση βιντεοπρωτόκολλα και προβολή διαφανειών και βίντεο για την διάλεξη • Χρήση τεχνολογικών εργαλείων (βίντεο, polls, jamboard κ.α.) για συμμετοχικές ασκήσεις • Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας moodle (elearn)		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	
	Διαλέξεις	70	
	Αυτόνομη μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	40	
	Ανάλυση και Κριτική του Οπτικοακουστικού Υλικού	15	
	Σύνολο Μαθήματος	125	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης	Μέσω γραπτών εξετάσεων		

Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Εκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	Η γραπτή εξέταση θα περιλαμβάνει: • Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης • Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής • Ανοιχτές ερωτήσεις Προαιρετικές εργασίες στην βάση παρουσίασης αγγλόφωνων άρθρων
--	--

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Προτεινόμενη Βιβλιογραφία: <u>Ελληνόγλωσση:</u> • Γκοτσίνας, Κ. (2021) <i>Επί της ουσίας: η ιστορία των ναρκωτικών στην Ελλάδα</i>. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Γαλλική Σχολή Αθηνών. • Καγγελάρη, Ρ. (2024). <i>Ο τοξικομανής και ο λόγος</i>. Αθήνα: Εκκρεμές • Κουκουτσάκη, Α. (2001). <i>Χρήση ναρκωτικών, ομοφυλοφιλία</i>. Αθήνα: Κριτική. • Μάτσα, Κ. (2013). <i>Ψάξαμε ανθρώπους και βρήκαμε σκιές: το αίνιγμα της τοξικομανίας</i>. Αθήνα: Άγρα. • Πουλόπουλος, Χ. (2011). <i>Κοινωνική εργασία και εξαρτήσεις: οι κοινότητες της αλλαγής</i>. Αθήνα: Τόπος. • Υφαντής, Δ. (2017). <i>Τοξικομανία δι'ηρώινης</i>. Αθήνα: Άγρα. <u>Ξενόγλωσση:</u> • Alexander, B. K. (2008). <i>The globalization of addiction: A study in poverty of the spirit</i>. Oxford University Press. • Becker, H. S. (1963). <i>Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance</i>. Free Press. • Berridge, V. (1999). <i>Opium and the people: opiate use and drug control policy in nineteenth century England</i>. London, New York: Free Association Books • Bourgois, P., & Schonberg, J. (2009). <i>Righteous dopefiend</i>. University of California Press. • Campbell, N. D. (2002). <i>Using women: Gender, drug policy, and social justice</i>. Routledge. • Colson, R. & Bergeron, H. (Eds.) (2017) <i>European Drug Policies: The ways of reform</i>. New York: Routledge. • Courtright, D. (2001). <i>Forces of habit: Drugs and the making of the modern world</i>. Cambridge: Harvard University Press. • Fraser, S., & Moore, D. (2011). Introduction: Constructing drugs and addiction. In S. Fraser & D. Moore (Eds.), <i>The drug effect: Health, crime and society</i> (pp. 10–16). Cambridge University Press. • Goode, E. (2007). The sociology of drug use. In C. D. Bryant & D. L. Peck (Eds.), <i>21st century sociology: A reference handbook</i> (Vol. 1, pp. 415–424). Sage Publications. • Hunt, G. Milhet, M. & Bergeron, H. (Eds.) (2011) <i>Drugs and Culture: Knowledge, Consumption and Policy</i>. Ashgate. • Kamieński, Ł. (2019). A Pharmacological Gulf of Tonkin: The Myth of the Addicted Army in Vietnam and the Fear of a Junkie Veteran. In T. D. Boyce & W. M. Chunnu (Eds.), <i>Historicizing Fear: Ignorance, Vilification, and Othering</i> (pp. 157–175). University Press of Colorado. • Levine, H. G. (1978). The discovery of addiction: Changing conceptions of habitual drunkenness in America. <i>Journal of Studies on Alcohol</i>, 39(1), 143–174. • Levine, H. G., & Reinerman, C. (1991). From prohibition to regulation: lessons from alcohol policy for drug policy. <i>The Milbank quarterly</i>, 69(3), 461–494. • Lie, A. K., Hansen, H., Herzberg, D., Mold, A., Jauffret-Roustide, M., Dussauge, I., Roberts, S. K., Greene, J., & Campbell, N. (2022). The harms of constructing addiction as a chronic, relapsing brain disease. <i>American Journal of Public Health</i>, 112(S2), S104–S108. • Lindesmith, A. R. (1938). A sociological theory of drug addiction. <i>American Journal of Sociology</i>, 43(4), 593–

- Neale, J. (2010). Social exclusion, drugs and policy. In R. Hughes, R. Lart, & P. Higate (Eds.), *Drugs: Policy and politics* (pp. 1–17). McGraw-Hill Education / Open University Press.
- Parker, H., Aldridge, J., & Measham, F. (1998). *Illegal leisure: The normalization of adolescent recreational drug use*. London: Routledge.
- Pickard, H. (2019) The puzzle of addiction. In: Pickard, H. and Ahmed, S. (Eds.) *The Routledge Handbook of philosophy and science of addiction* (pp.9-22), London, New York: Routledge.
- Reinerman, C. (2016). The social construction of drug scares. In P. A. Adler & P. Adler (Eds.), *Constructions of deviance: Social power, context, and interaction* (8th ed., pp. 159–170). Boston, MA: Cengage Learning.
- Singer, M. (2008). Drugging the poor: Legal and illegal drug industries and the structuring of social inequality. Long Grove, IL: Waveland Press. (pp. 207-254).
- Weinberg, D. (2024). *On addiction: Insights from history, ethnography, and critical theory*. Duke University Press.
- Zigon, J. (2019). *A war on people: Drug user politics and a new ethics of community*. University of California Press.
- Zinberg, N. E. (1984). *Drug, set, and setting: The basis for controlled intoxicant use*. Yale University Press.

- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- International Journal of Drug Policy
- Harm Reduction Journal
- Social Science and Medicine
- Addiction
- Drugs: Education, Prevention and Policy
- Addiction Research & Theory
- The Sociological Review